دور هشتم مذاکرات ژنو برای صلح سوریه هفتم آذر آغاز می‌شود

دفتر استفان دی‌میستورا، فرستاده سازمان ملل به سوریه در بیانیه‌ای اعلام کرد که مقدمات عملی برای دور هشتم مذاکرات ژنو میان طرف‌های سوری آغاز شده است. این مذاکرات قرار است ۲۸ نوامبر (هفتم آذر) برگزار شود. در این بیانیه آمده است: فرستاده سازمان ملل تماس‌هایی را با نمایندگان عالیرتبه کشورهای منطقه، اروپا، روسیه و امریکا داشته است و رمزی عزالدین رمزی، معاون دی میستورا نیز به دیدارهای خود در ریاض پایان داده است. همچنین دی میستورا دیروز (جمعه) با مسوولان فرانسوی نیز نشستی داشت و طی روزهای آینده نیز با هیات روسیه در ژنو دیدار خواهد کرد.

سوریه

ارتش آخرین شهر تحت اختیار تروریست‌ها را پس گرفت

پایان داعش

ارتش‌های سوریه و عراق در مرز دو کشور به‌هم رسیدند

میثم سلیمانی

زمانی که در سال ۲۰۱۴، شهر موصل در عراق به دست تروریست‌های داعش سقوط کرد و آنها توانستند دولت خود خوانده اسلامی را در عراق و سوریه بنا کنند، این اتفاق خبر از موجودیتی جدید می‌داد که اگر جلوی آن گرفته نمی‌شد می‌توانست عواقبی را در پی داشته باشد که هیچگاه پایانی برای آن تصور نمی‌شد. اکنون بیش از سه سال از آن دوران می‌گذرد و با نگاه به نقشه‌های میدانی جنگ عراق و سوریه چندان اثری از داعش باقی نمانده است. روز پنجشنبه نیز آخرین شهری که تحت اختیار داعش در سوریه قرار داشت به کنترل نیروهای ارتش سوریه در آمد تا بتوان گفت پایان داعش در سوریه به وقوع پیوسته است.

طبق آخرین گزارش‌های میدانی از صحنه نبرد سوریه، ارتش این کشور با کمک نیروهای تحت حمایت ایران و روسیه توانست منطقه البوکمال که استراتژیک‌ترین نقطه سوریه در مرز با عراق به شمار می‌آید را باز پس بگیرد و آخرین شهر تحت کنترل داعش در اختیار نیروهای دولت سوریه قرار گیرد.

تصاویر میدانی از منطقه البوکمال نشان می‌دهد که در این نبرد، نیروهای حزب‌الله لبنان به همراه نیروهای ایرانی نقش بسیار عمده‌ای داشته‌اند. تصاویری که حزب‌الله لبنان در رسانه‌های اجتماعی منتشر کرده، نشان می‌دهد که طی دو روز گذشته منطقه البوکمال به‌شدت مورد هدف گلوله خمپاره‌های نیروهای حزب‌الله قرار گرفت و این نیروها نقش بسیار مهمی را در حمله به این منطقه ایفا کردند تا تروریست‌ها را از منطقه به طور کامل خارج کنند. در حال حاضر می‌توان گفت که داعش دیگر حضور جدی در سوریه ندارد، بلکه نیروهای باقی مانده این گروه تروریستی سعی کرده‌اند خود را در صحراهای سوریه و روستاهای کوچک این منطقه پراکنده کنند تا شاید حاشیه‌ای امن برای خود پیدا کنند و از دست نیروهای دولتی و دیگر نیروهای درگیر در جنگ با داعش دور بمانند.

در تحولی همزمان برخی نظامیان ارتش عراق تصاویری را منتشر کردند که نشان می‌داد آنها وارد خاک سوریه شدند. در این عملیات نیروهای ارتش عراق به همراه نیروهای حشدالشعبی به منطقه القائم رسیدند و نیروهای داعش را از این منطقه خارج کردند، سپس به دنبال آنها تا مرز سوریه رفته و حتی با عبور از مرزهای سوریه از منطقه حویجات باغوز نیز گذشتند و خود را به نیروهای ارتش سوریه رساندند تا مهم‌ترین منطقه مرزی میان عراق و سوریه از دست داعش خارج شود. منطقه قائم و البوکمال دارای راه‌های کلیدی مرزی میان عراق و سوریه هستند که این راه‌ها به پایتخت‌های عراق و سوریه منتهی می‌شود. اما نکته جالب توجه در این اتفاق اینجاست که امریکا هیچگاه علاقه‌مند نبود که نیروهای حشدالشعبی و ارتش سوریه به یکدیگر برسند و روی این موضوع با حساسیت برخورد می‌کرد اما اکنون این اتفاق رخ داده است و عملا نیز هیچ کس هم نتوانست جلوی این اتفاق را بگیرد. زیرا حشدالشعبی نقش یک پشتیبان را برای ارتش سوریه ایفا کرد که عملا اجازه نداد نیروهای فراری داعش بتوانند به راحتی از سوریه خارج و وارد خاک عراق شوند و این موضوع بهانه‌ای برای همکاری دو طرف شد.

دو نیرو روبه‌روی هم

اکنون با سقوط داعش در سوریه، یکی از مهم‌ترین دلایل مبارزه مشترک نیروهای ارتش سوریه و معارضه این کشور از بین رفته است. حالا در شرق سوریه دو نیرو روبه‌روی یکدیگر قرار گرفتند. ارتش سوریه به همراه نیروهای تحت حمایت ایران و روسیه که اکنون منطقه دیرالزور تا مرز عراق را در اختیار گرفتند از یک طرف و در طرفی دیگر نیروهای دموکراتیک سوریه تحت حمایت ایالات متحده منطقه رقه و بخش بزرگی از شمال شرق سوریه تحت کنترل دارد.

همین موضوع اکنون باعث پیچیدگی اوضاع در سوریه شده است. نیروهای ایران و حزب‌الله که به همراه ارتش سوریه در این منطقه حضور دارند در فاصله‌ای بسیار نزدیک با نیروهای تحت حمایت امریکا و حتی نیروهای ویژه امریکایی قرار گرفته‌اند که این موضوع می‌تواند شرایط منطقه را بسیار خطرناک‌تر از گذشته کند. در حال حاضر امریکا هیچ سیاست روشنی پس از پایان داعش در سوریه ندارد؛ زیرا بهانه اصلی حمایت امریکا از نیروهای دموکراتیک سوریه مبارزه با تروریسم و داعش بود نه مقابله با دولت سوریه؛ از همین رو نبودن استراتژی مشخص شرایط را به‌شدت غیر قابل پیش‌بینی کرده است. هفته گذشته نیز علی‌اکبر ولایتی، مشاور مقام معظم رهبری در امور بین‌الملل در بیروت اعلام کرد که ارتش سوریه و نیروهای متحد آن به زودی به سمت رقه پایتخت سابق داعش که در ماه اکتبر توسط نیروهای دموکراتیک سوریه پاکسازی شد، حرکت خواهند کرد. اگر این اتفاق رخ دهد می‌توان منتظر یک درگیری جدی میان دو نیروی منسجم در خاک سوریه بود. نیروهای دموکراتیک سوریه که اکثر آنها را کردهای این کشور تشکیل می‌دهند اکنون بزرگ‌ترین میادین نفتی این منطقه را در اختیار دارند، مناطقی که تحت کنترل قرار گرفتن آن توسط دولت این کشور نیز حیاتی به نظر می‌رسد و به راحتی قصد ندارد تا مهم‌ترین منابع نفتی خود را در اختیار کردها قرار دهد.

گفتنی است در طول یک سال گذشته نیروهای دموکراتیک سوریه شهرهایی را در شمال سوریه تحت کنترل گرفته‌اند که اکثریت آنها را اعراب تشکیل می‌دهند و روز به روز مناطق تحت کنترل خود را نیز گسترش می‌دهند. گزارش‌ها حاکی از آن است که آنها اکنون حدود ۲۵ درصد از خاک سوریه را در اختیار دارند.

به نوشته واشنگتن‌پست سوال اصلی اینجاست که آیا ایالات متحده حاضر است از نیروهای دموکراتیک سوریه در برابر نیروهای ارتش سوریه و نیروهای مورد حمایت ایران و سوریه حمایت و با آنها مقابله کند. در حال حاضر کردهای سوریه به‌شدت به امریکا چشم دوخته‌اند تا از آنها در برابر دستاوردهایی که طی یک سال گذشته به دست آورده‌اند حمایت کند. با این حال امریکایی‌ها تاکنون موضع مشخصی در قبال این موضوع و پس از شکست داعش در سوریه نگرفته‌اند. آنها طبق اظهارات عمومی که داشته‌اند عنوان کردند که به آموزش و تجهیز متحدان‌مان ادامه خواهیم داد اما قدم بعدی خود را اکنون مشخص نکرده‌اند.

بشار اسد رییس‌جمهوری سوریه در نشستی که با علی‌اکبر ولایتی مشاور مقام معظم رهبری طی هفته گذشته داشت، در خصوص ادامه جنگ و در راستای مقابله با تقسیم سوریه و همچنین آرمان‌های کردی برای استقلال در شمال سوریه تاکید کرد که دولت او قصد دارد تا کنترل تمام سوریه را به دست آورد. اسد در سخنان خود عنوان کرد که پیروزی‌های دولت سوریه تمام برنامه‌های کشورهای حامی گروه‌های تروریستی برای تقسیم سوریه را از بین برده است.

با این حال چهار مقام امریکایی روز پنجشنبه عنوان کردند که ایالات متحده و روسیه به یک توافق در خصوص جنگ سوریه پس از از بین بردن داعش نزدیک می‌شوند و این امیدواری وجود داشت که این موضوع تبدیل به اصلی‌ترین سوژه دیدار پوتین و ترامپ در حاشیه اجلاس اپک در ویتنام شود. اما این قرار ملاقات که بسیاری منتظر آن در روز جمعه بودند لغو شد و حتی یکی از دلایل لغو این دیدار را هم می‌توان به نتیجه نرسیدن دو طرف بر سر موضوع سوریه دانست. مقام‌های آگاه به واشنگتن‌پست گفتند هیچ تمایلی از سوی امریکا برای برگزاری دیدار دوجانبه میان دو رهبر وجود ندارد چرا که هیچ توافقی وجود ندارد که دو طرف بتوانند در خصوص آن صحبت کنند.

مرز میان دو نیرو

شرایط میدانی پس از پیروزی در البوکمال نشان می‌دهد نیروهای باقی مانده از داعش کاملا پراکنده در صحراهای سوریه و عراق شده‌اند و اکنون فرات تبدیل به خطی مرزی میان نیروهای دولتی سوریه و نیروهای ارتش دموکراتیک سوریه شده است. نیروهای دولتی و متحدان آنها از جمله نیروهای تحت حمایت ایران و حزب‌الله لبنان کنترل بخش غربی دیرالزور تا جنوب شرق سوریه را در اختیار دارند. آنها اکنون مناطق بزرگ و استراتژیکی را در اختیار دارند و چند چاه کوچک نفتی را نیز تحت کنترل دارند. نیروهای تحت حمایت امریکا که منطقه شرقی دیرالزور را در اختیار دارند به نیروهای ارتش سوریه توصیه کرده‌اند که وارد این منطقه نشوند. آنها اکنون دو میدان نفتی بزرگ سوریه و تقریبا یکی از بزرگ‌ترین میدان‌های گازی که هم مرز با عراق قرار دارد را در اختیار دارند.

با این حال علی‌اکبر ولایتی هفته پیش تاکید کرد که حضور ایالات متحده در سوریه جهت تقسیم این کشور است. وی تصریح کرد که آنها در عراق موفق نبودند و موفق نخواهند شد و در سوریه نیز اینچنین است. از همین رو نیروهای دولت سوریه و متحدان آن به شرق فرات می‌روند و رقه را آزاد خواهند کرد.

اما اتفاقی که در واقعیت در زمین رخ داده این است که واشنگتن به‌شدت از نفوذ روز افزون ایران در منطقه و تلاش برای ایجاد یک کریدور میان عراق سوریه و لبنان حیرت زده است. امریکا هفته‌ها اعلام کرد که اجازه نخواهد داد منطقه البوکمال در اختیار ارتش قرار گیرد و اعلام کرد که نیروهای ائتلاف با حمایت از نیروهای دموکراتیک سوریه به این منطقه وارد می‌شوند اما اکنون پس از تسلط کامل ارتش سوریه بر این منطقه ائتلاف ایالات متحده چه اقدامی را انجام خواهد داد.

سرنوشت مبهم بغدادی

برخی رسانه‌های نزدیک به ارتش سوریه اعلام کردند که ابوبکر البغدادی رهبر تروریست‌های داعش در شهر البوکمال مستقر است اما مشخص نیست که کجای این شهر است. با این حال این ادعا توسط مخالفان سوری رد شد چرا که آنها مدعی بودند که ارتش با این بهانه قصد دارد تا حملات سنگین‌تری را در البوکمال انجام دهد. با این حال هنوز بطور دقیق محل و مخفیگاه بغدادی مشخص نیست اما اگر او کشته یا دستگیر شود به یک ضربه مهلک دیگر برای داعش تبدیل می‌شود که بیش از ۹۰ درصد از سرزمین‌های تحت اختیار خود را از دست داده است. از طرفی هنوز سوال‌های متعددی در مورد وضعیت بغدادی مطرح است زیرا هنوز بطور دقیق مشخص نیست که آیا او هنوز زنده است یا نه و سرنوشت او بطور راز آلودی مبهم است. با این حال نظامیان سوری اعلام کردند که در حال جست‌وجو در البوکمال هستند تا بتوانند طبق اطلاعاتی که دارند بغدادی را پیدا کنند. ولی هنوز هیچ اطلاع دقیقی از این موضوع به دست نیامده است.

ادامه از صفحه اول

پیروزی نویدبخش در سوریه

البته داعش به عنوان مجموعه‌ای که ادعای دولت و اسلامی‌گری می‌کرد در سوریه نابود شد و در عراق از بین رفت ولی به نظر می‌رسد با توجه به اینکه پیدایش داعش امری مربوط به داخل عراق و سوریه نبود و پیدایش آن بیرون از مرزهای عراق و سوریه طراحی شده بود، باید دولت و ارتش سوریه و همپیمانان آنها و همچنین دولت عراق و همپیمانان آنها از جمله حشدالشعبی دقت داشته باشند تا دوباره داعش باز تولید نشود. از سوی دیگر آنچه تحت عنوان دولت خود خوانده اسلامی پایه‌گذاری شد، امروز این دولت با نابودی مواجه شده است، عناصر و نیروهایی که در داخل و بیرون از مرزهای عراق و سوریه جذب این گروه شده بودند، ممکن است در کشور عراق و سوریه و حتی در کشورهای همسایه و حتی دورتر و توسط دولت‌های حامی آنها باز تولید شوند و به نوعی برای دولت‌ها و ملت‌های منطقه ایجاد مزاحمت کنند. البته تکرار مدلی مشابه داعش سخت خواهد بود اما همچنان که طالبان، القاعده یا دیگر گروه‌هایی که در منطقه ایجاد کردند ممکن است پس از مدتی با شکست آنها نمونه‌های دیگری از این تفکر را بازسازی کنند و در برابر جبهه مقاومت قرار دهند ولی در این مرحله شاهد آن هستیم که ارتش سوریه و همپیمانان آن توانستند علیه این جرثومه بسیار خطرناک که برخی از رژیم‌های منطقه را نمایندگی می‌کرد، پیروز شوند که بسیار شیرین و دلچسب بود و نوید بخش آینده‌ای همراه با آرامش در منطقه را است.

لازم به ذکر است که ایالات متحده امریکا و به ویژه آقای ترامپ علاقه‌ای نداشت ارتش‌های سوریه و عراق و هم‌پیمانان آنها در دو طرف مرز از یک طرف در شهر قائم و از طرفی دیگر شهر البوکمال بتوانند پیروز شوند و به یکدیگر برای نابودی داعش در منطقه کمک کنند. ولی ارتش‌های عراق و سوریه و هم‌پیمانان آنها، امریکایی‌ها را ناچار به به پذیرش این واقعیت کرد. با نگاه به نقشه می‌توان دریافت که آنها تلاش داشتند به وسیله هم‌پیمانان خودشان از نقطه شمالی فرات به سمت مرز سوریه با عراق حرکت کنند و حتی در سمت عراق هم تلاش داشتند که این اقدام صورت نگیرد و اقدام مشترکی بین دو طرف مرز صورت نگیرد، ولی قدرت دو کشور سوریه و عراق و نیروهای همپیمان به ویژه حشد الشعبی در عراق و در سوریه نیروهای هم‌پیمان دولت سوریه از جمله حزب‌الله و نیروهای مستشاری ایران و روسیه جبهه واحدی را تشکیل دادند و مانع از آن شد که امریکایی‌ها به خواست خودشان برسند و داعش در این منطقه نیز از بین رفت.

همچنین در خصوص آینده سوریه پس از داعش باید گفت که به جز نیروهای قانونی که بر مبنای خواست دولت این کشور وارد سوریه شدند و به صورت مشروع در این کشور حضور دارند که شامل نیروهای مستشاری ایران، روسیه و همچنین نیروهای حزب‌الله می‌شود، سایر نیروهایی که از طرف دولت‌های فرامنطقه‌ای حمایت می‌شوند باید خاک سوریه را ترک کنند. چه آنهایی که در جنوب حضور دارند و چه نیروهایی که در شمال و شرق این کشور حضور دارند همگی باید سوریه را ترک کنند و وجود و حضور آنها نامشروع است و تجاوز تلقی می‌شود. اکنون هرگونه ادعایی برای سرکوب تروریست‌ها پذیرفتنی نیست چرا که دولت سوریه توانسته آنها را از خاک این کشور به طور کامل خارج کند. البته مردم به همراه ارتش و دولت سوریه در این پیروزی سهیم بودند و در سرکوب تروریسم و داعش نقش داشتند. قسمت داعش تروریسم فعلا سرکوب شده و از بین رفته است. بخش‌هایی از مناطقی که در اختیار جبهه‌النصره هست کماکان باقی است که ارتش سوریه به دنبال نابودی آنها است. قطعنامه‌های بین‌المللی نیز نه‌تنها بر نابودی این گروه‌ها تاکید دارد بلکه مجوز می‌دهد که با داعش و جبهه‌النصره به عنوان گروه تروریستی مبارزه شود. بنابراین از جهت دولت خارجی آنها هیچ گونه مشروعیتی در ادامه حضور و وجود خودشان در این منطقه ندارند. آنها حتی از ابتدا نیز مشروعیت نداشتند چرا که با درخواست رسمی دولت سوریه وارد این کشور نشدند از این به بعد هم مشروعیت ندارند. زیرا بخش‌هایی که آنها حاضر بودند داعش حضور داشت و اکنون داعش نیز وجود خارجی ندارد.

اما لازم به ذکر است که آینده سوریه مثل همه کشورها متعلق به مردم آنها است و مردم باید در این خصوص بدون هرگونه فشار خارجی تصمیم‌گیری کنند. همچنین در خصوص کردهای سوریه نیز باید گفت که آنها اکنون در شمال و شمال شرق سوریه حضور دارند و بخش‌هایی است که در حقیقت ارتش نیز در برخی از این مناطق حضور دارد و تفاهم‌هایی میان دو طرف وجود دارد. اما قسمت‌هایی که نیروهای خارجی به ویژه امریکایی‌ها بدون هیچگونه هماهنگی در آن حضور دارند باید هرچه سریع‌تر منطقه را ترک کنند. پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که دولت سوریه با آنها نیز برخورد خواهد کرد و آنها نیز ناچار هستند بالاخره یک روزی آنجا را ترک کنند. مبارزه با تروریسم از بعد النصره ادامه خواهد یافت و سرانجام این است که مردم، معارضین و دولت باید در یک فضای آرام برای ترسیم آینده سوریه گفت‌وگو کنند.

در حال حاضر بخش‌هایی که تروریست‌ها در آن حضور دارند همواره مبارزه با آنها ادامه داشته است. اکنون نیز ممکن است این مبارزه با گسترش حاکمیت دولت و ارتش سوریه مبارزه‌های دولت سوریه به صورت چند وجهی در مناطق مختلف ادامه پیدا کند و اکنون برنامه‌ریزی ارتش و همپیمانان دولت سوریه است که محور اصلی مبارزه آینده در این کشور را ترسیم کنند. ولی در طول این سال‌ها همواره مبارزه با تروریسم ادامه داشته و ادامه خواهد داشت تا آخرین سنگرهایی که در اختیار تروریست‌ها هست باز پس گرفته شود.

اما نکته مهم این است که چارچوب همکاری میان ایران و روسیه در سوریه بر مبنای خواست دولت سوریه و مردم و ارتش این کشور باید در ادامه راه برای نابودی آخرین هسته‌های تروریسم ادامه پیدا کند. از سوی دیگر ایران و روسیه باید در راستای کمک به سوریه برای بازیابی و بازسازی خود کمک کنند و همکاری‌ها نیز با این کشور برای شکل‌دهی به ساختار آینده که تنها توسط مردم سوریه شکل می‌گیرد ادامه پیدا کند. بدیهی است بدون این همکاری نه در گذشته امکان دستیابی به این پیروزی‌ها بود و نه در آینده استمرار آن قابل تحقق خواهد بود.

بنابراین ایران و روسیه باید به درخواست دولت سوریه این همکاری را ادامه دهند. همچنین اصولی که بر مبنای آن این کشور تا حدودی از تروریسم رهایی پیدا کرد باید این اصول در آینده نیز مورد توجه قرار گیرد. از جمله آن نداشتن راه‌حل نظامی، حفظ تمامیت و یکپارچگی ارضی سوریه و حاکمیت ملی این کشور، عدم مداخله خارجی، استمرار مبارزه با تروریسم و تعیین سرنوشت توسط مردم سوریه و راه‌حل سیاسی از طریق گفت‌وگوی سوری- سوری میسر است.

همچنین باید تاکید کرد، نقشی که روند آستانه بر مبنای همکاری سه کشور ترکیه، روسیه و ایران برای ایجاد آتش‌بس در کل سوریه و همچنین مناطق کاهش تنش داشت باید حفظ شود. همکاری بین سه کشور برای استمرار آتش‌بس و کاستن تنش‌ها و همچنین کمک به دولت و ملت سوریه برای بازگشت آوارگان و همچنین دسترسی‌های بشر دوستانه در همکاری با دولت این کشور ادامه پیدا کند.

اکنون مرحله جدیدی که با این پیروزی شروع می‌شود، نقش جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک عامل ثبات‌ساز در منطقه است و رژیم‌هایی که در گذشته با اقدامات خود بی‌ثباتی را در عراق و سوریه رقم زدند و جنگی ناعادلانه را به مردم یمن تحمیل کردند و به دنبال بی‌ثباتی و ناآرامی در لبنان هستند، باید بدانند روندی که در گذشته به نتیجه نرسید و امروز پایان مرحله‌ای از مراحل توسل به تروریسم و ابزار نظامی و مداخله برای بی‌ثباتی کشورها و دولت‌ها بود گذشته و همچنین که در گذشته به نتیجه نرسید در آینده نیز به نتیجه نخواهد رسید. بدیهی است که حقوق همه اقشار جامعه و تنوع درونی ملت‌ها باید در هرگونه راه‌حلی توسط خود آن ملت‌ها مورد توجه قرار گیرد.

کارشناس ارشد مسائل خاورمیانه

گزارش روز

رییس‌جمهور امریکا در جمع رهبران آسیا و اقیانوس آرام به جهانی‌سازی حمله کرد

ترامپ علیه چندجانبه‌گرایی

گروه جهان | در روزی که شی جین‌پینگ، رییس‌جمهور چین، خود را به عنوان رهبری مدافع جهانی‌سازی و چندجانبه‌گرایی اقتصادی معرفی کرد، دونالد ترامپ رییس‌جمهور امریکا پشت تریبون اجلاس اپک قرار گرفت تا یک بار دیگر شعار «اول امریکا» را که شعار انتخاباتی‌اش بود سر دهد. ترامپ که روز جمعه در نشست رهبران سازمان همکاری‌های اقتصادی آسیا و اقیانوس آرام (APEC) سخنرانی می‌کرد، گفت: «دیگر اجازه نخواهیم داد که کشورهای خارجی ایالات متحده امریکا را استثمار کنند. من همواره امریکا را در صدر اولویت‌هایم قرار می‌دهم و انتظار دارم هر کسی در این همایش هست هم کشور خودش را در اولویت قرار دهد.» ترامپ در عین حال تاکید کرد که امریکا تحت رهبری او وارد توافق‌های چند جانبه نخواهد شد و فقط قراردادهای دو جانبه را امضا خواهد کرد. ترامپ تاکید کرد: «کاری که ما دیگر انجام نمی‌دهیم این است که وارد توافق‌های بزرگی شویم که دست و پای‌مان را می‌بندد و استقلال ما را فدا می‌کند.» او تاکید کرد که برای «تجارت سودآور میان کشورها» از طریق قراردادهای دوجانبه اقدام خواهد کرد.

یک روز قبل از این سخنرانی، دونالد ترامپ در سخنان خود در پکن، به دلیل کسری تراز تجاری امریکا و چین، روسای جمهور پیشین امریکا را مورد انتقاد قرار داده و گفته بود «عدم توازن تجاری میان دو کشور باعث شده است که مشاغل، کارخانه‌ها و مجموعه صنعت از خاک ایالات متحده امریکا خارج شوند.»

پیام ترامپ در جمع رهبران کشورهایی مطرح می‌شد که غالب آنها در مذاکرات پیمان «شراکت دوسوی اقیانوس آرام (TPP)» شرکت داشتند. رییس‌جمهور امریکا در نخستین روزهای حضورش در کاخ سفید با امضای فرمان اجرایی امریکا را از مذاکرات این پیمان خارج کرده‌بود. هرچند امریکا از مذاکرات این پیمان خارج شده است، اما ۱۱ کشور دیگر همچنان مذاکرات برای رسیدن به توافق نهایی را ادامه می‌دهند. به نوشته نیویورک‌تایمز چنین موضوعی نشان می‌دهد که تا چه اندازه امریکا از نقش رهبری خود در اقتصاد جهانی و اجلاس‌هایی مانند اپک خارج شده است. ترامپ در عین حال ادعا کرد که امریکا مجبور شده است موانع تجاری خود را به دلیل این قراردادها کاهش دهد، در حالی که دولت‌های دیگر چنین کاری نمی‌کنند. رییس‌جمهور امریکا سازمان تجارت جهانی را مسوول رفتار غیرمنصفانه با کشورش نامید.

یک روز بعد از سفر ترامپ به پکن و اظهارات ستایش‌آمیزی که نسبت به چینی‌ها در این سفر بیان کرد، به نظر می‌رسد که هدف اصلی انتقادهای امریکا، بزرگ‌ترین رقیبش در عرصه اقتصاد جهانی یعنی چین باشد. او در سخنانش کشورهایی را که «صنایع‌شان را با برنامه‌های دولتی اداره می‌کنند و کسب و کارشان متعلق به دولت است» مورد انتقاد قرار داد و گفت این کشورها اقداماتی مانند «دامپینگ، یارانه به کالاهای خاص، دستکاری در ارزش برابر پول ملی و سیاست‌های صنعتی تجاوزکارانه» انجام می‌دهند. او در طول تبلیغات انتخاباتی‌اش بارها همین اتهامات را به چین وارد کرده‌بود و حتی یک‌بار در جمع هوادارانش گفته‌بود که چین با چنین اقداماتی به اقتصاد امریکا «تجاوز» می‌کند. اما این‌بار ترامپ مانند سخنان یک روز پیش از آن در پکن، تکرار کرد نمی‌خواهد چینی‌ها یا هیچ کشور دیگری را ملامت کند. او در پکن هم گفته‌بود که «بهره بردن چین از ضعف‌های امریکا به دلیل عملکرد ضعیف روسای جمهوری قبلی امریکا بود.»

به نوشته نیویورک‌تایمز، حمله امریکا به اقتصاد جهانی، ممکن است آنگونه که مقامات کاخ سفید توضیح می‌دهند، زمینه‌سازی برای اهداف جدید او باشد که خواهان ایجاد قرارداد جدیدی با عنوان «تجارت آزاد اقیانوس هند و آرام» است. بر اساس این برنامه که نخستین بار از سوی ژاپنی‌ها پیشنهاد شده است و افرادی مانند رکس تیلرسون در دولت امریکا از آن حمایت می‌کنند، برای مقابله با نقش روز افزون چین در اقتصاد جهانی، به جای درگیر شدن در توافقی بزرگ با ۱۲ کشور مانند TPP، یک نظام تجارت آزاد با کشورهای به اعتقاد امریکا «آزاد و دموکراتیک» منطقه یعنی ژاپن، استرالیا و هندوستان ایجاد شود.

بلافاصله بعد از آنکه ترامپ سخنرانی خود را پایان داد، نوبت به شی جین‌پینگ، رییس‌جمهور چین رسید تا اظهارات کاملا مخالف اظهارات رییس‌جمهور امریکا به زبان بیاورد. شی جین‌پینگ خود را به عنوان مدافع ابتکارات جهانی و چندجانبه نشان داد و از پیمان‌هایی مانند پیمان آب و هوایی پاریس حمایت کرد. دونالد ترامپ، درست مانند مذاکرات TPP با امضای فرمان اجرایی امریکا را از پیمان آب و هوایی پاریس نیز خارج کرده‌بود. رییس‌جمهور چین در عین حال گفت: «جهانی‌سازی یک روند بازگشت‌ناپذیر است» و تاکید کرد که چین از پیمان‌های تجارت آزاد در منطقه آسیا و اقیانوس آرام حمایت خواهد کرد.

خوش و بش سرپایی ترامپ و پوتین

هرچند از یک هفته پیش مقامات کرملین از نشست روسای جمهور امریکا و روسیه خبر می‌دادند، صبح روز جمعه، پیش از آغاز اجلاس اپک در دا نانگ ویتنام، سخنگوی کاخ سفید، سارا هاکبی سندرز در جمع خبرنگاران تاکید کرد که قرار نیست گفت‌وگویی رسمی و دوجانبه میان دونالد ترامپ رییس‌جمهور امریکا و ولادیمیر پوتین، رییس‌جمهور روسیه صورت بگیرد. او به خبرنگاران گفت که به دلیل «اختلال برنامه‌ریزی‌های دو طرف» قرار نیست نشست رسمی انجام شود. در برابر این سخنان دیمیتری پسکوف، سخنگوی کاخ کرملین هم گفت: «سیگنال‌های متناقضی از سوی طرف مقابل دیده می‌شود، هنوز به درستی به نتیجه نرسیده‌ایم.» سخنگویان دو طرف با این حال تاکید کردند که هر دو رییس‌جمهور در اجلاس حضور دارند و هیچ بعید نیست که با یکدیگر روبه‌رو شوند و خوش‌وبشی داشته‌باشند. این پیش‌بینی نهایتا پیش از ضیافت شام رهبران حاضر در نشست عملی شد و پوتین و ترامپ برای عکس دستجمعی رهبران با لباس ویتنامی در کنار هم قرار گرفتند و همانجا با یکدیگر دست دادند. به نوشته خبرگزاری آسوشیتدپرس، روسیه و امریکا بر روی توافقی در زمینه سوریه با یکدیگر همکاری می‌کنند. بر اساس این همکاری‌ها قرار است آینده سوریه بعد از شکست گروه داعش توسط دو قدرت جهانی مورد توافق قرار گیرد. اپک نخستین اجلاس از چندین نشستی است که قرار بود که دونالد ترامپ در سفر ۱۳ روزه‌اش به آسیا در آن شرکت کند. در طول یک هفته گذشته ترامپ از سه کشور ژاپن، کره جنوبی و چین بازدید کرده‌بود و در آنها با سران کشورها به گفت‌وگو نشست.

سرخط خبرها

- **رکس تیلرسون از بازداشت‌های اخیر در عربستان ابراز نگرانی کرد**
- **واشنگتن‌پست: امریکا و روسیه به توافق برای حل جنگ داخلی سوریه نزدیک هستند**
- **العبادی: همانطور که بر تروریسم پیروز شدیم بر فساد نیز پیروز می‌شویم**
- **فدریکا موگرینی: برجام، دستاورد بزرگ دیپلماسی بین‌المللی است**
- **پلیس ترکیه ۱۰۰ نفر را به اتهام ارتباط با داعش بازداشت کرد**
- **رایزنی وزیران خارجه کویت و قطر درباره بحران شورای همکاری خلیج‌فارس**
- **بندر بن سلطان، سفیر پیشین عربستان در امریکا در بین بازداشت‌شدگان ریاض قرار دارد**
- **یک هیات ۷۰ نفره از مقامات و فعالان اقتصادی اتحادیه اروپا امروز به تهران می‌آید**

نگاه روز

هادی جرقوئیان

«پکن، برنده اصلی جدال ترامپ و چین»

سفر چند روز گذشته رییس‌جمهور ایالات متحده به چین، پیامدها و نتایج متعددی برای هر دوطرف به ارمغان داشته است؛ صرف‌نظر از آنکه این ملاقات میان رهبران دو قدرت برتر اقتصادی جهان است، از جهات دیگری نیز دارای اهمیت است؛ این سفر که پس از به اوج رسیدن اختلافات واشنگتن و پیونگ‌یانگ در پی آزمایش موشک‌های هسته‌ای کره شمالی انجام گرفت، دستاوردهای تجاری و سیاسی فوق‌العاده‌ای برای پکن به همراه داشته است. در این سفر که مذاکرات بر دو موضوع اصلی (مواجهه با کره شمالی هسته‌ای و نیز مراودات تجاری چین و ایالات متحده) تمرکز داشت، می‌توان گفت برنده اصلی پکن بود.

شاید بتوان گفت مهم‌ترین هدف پکن در این دیدار، صحبت درباره رابطه اقتصادی میان دو کشور و جلوگیری از یک تراژدی جنگ تجاری بوده است. ترامپ بارها در زمان تبلیغات انتخاباتی اعلام کرد قصد آن را دارد تا از تولید داخل حمایت کرده و از شرکت‌های امریکایی در مقابل همتایان خارجی خود محافظت کند؛ حتی در ماه‌های گذشته نیز بار دیگر عنوان کرد قصد آن را دارد تا با وضع مالیات مضاعف بر کالاهای وارداتی، حمایت از تولید داخلی ایالات متحده را تقویت کند؛ سخنی که بی‌شک به محصولات وارداتی از چین اشاره داشت. چین که دومین شریک بزرگ تجاری ایالات متحده به حساب می‌آید، ارزش صادراتش به این کشور بیش از ارزش کالاهای وارداتی آن از امریکاست (تراز تجاری به سود پکن است).

بر همین اساس، پکن برای آنکه بتواند ترامپ را به انجام توافقنامه‌های تجاری جدید ترغیب کند، پیش از دیدار نخست روسای جمهور دو کشور در مارس گذشته، زمینه این ترغیب را فراهم آورد. بر اساس گزارش سی‌ان‌ان و در فوریه گذشته، دولت چین ۳۵ عنوان و برند تجاری شرکت‌های بازرگانی ترامپ در زمینه‌های معدن، ساختمان، هتل و رستوران و گلف را مورد تایید قرار داده و پذیرفت. این در حالی است که ترامپ درخواست ثبت و پذیرش برندهای خود را سال‌ها قبل تحویل داده بود اما پکن تا پیش از انتخاب وی به عنوان رییس‌جمهور، هرگز آنها را مورد پذیرش قرار نداده بود. در واقع این چراغ سبزی است که دولت چین به ترامپ نشان داده تا بتواند امتیازهای مورد نظر خود را از رییس‌جمهور جدید ایالات متحده اخذ کند. از طرفی باید به این واقعیت مهم نیز توجه داشت که درست است که تیم ترامپ و شخص رییس‌جمهور امریکا در ابتدا جنجال بسیاری در ارتباط با چین و ضرورت محدود ساختن تجارت با این کشور برپا کردند، اما رفته رفته پس از مواجهه با واقعیت‌های دنیای سیاست، این حقیقت را که به سادگی نمی‌توان یکی از اصلی‌ترین شرکای اقتصادی امریکا را کنار گذاشت یا محدود کرد به خوبی درک کرده‌اند. ایالات متحده نیازمند آن است تا مذاکره سختی با چین داشته باشد تا بتواند دوستان خود در آسیا را حفظ کند. از سوی دیگر، کاخ سفید بزرگ‌ترین چالش امنیتی بین‌المللی خود را تنها با کمک و همکاری پکن می‌تواند حل و فصل کند؛ کره شمالی که با آزمایش‌های اتمی خود به بزرگ‌ترین معضل امنیتی ایالات متحده تبدیل شده (به گفته ترامپ)، نزدیک‌ترین کشور دوست خود را چین و حکومت آن می‌داند. ایالات‌متحده در دوران ترامپ به‌شدت در مقابل آزمایش‌های هسته‌ای کره‌شمالی موضع‌گیری کرده و آن را تهدیدی جدی خوانده است. به نظر می‌رسد پکن می‌خواهد از این برگ برای گرفتن امتیاز از دونالد ترامپ و دولت او استفاده کند. در همین رابطه نیز دولت پکن در ابتدای سال جاری میلادی ورود زغال‌سنگ از کره‌شمالی را ممنوع اعلام کرد؛ همچنین حکومت چین اعلام کرد تمامی قطعنامه‌های شورای امنیت در ارتباط با محدود ساختن تجارت با پیونگ‌یانگ را رعایت و اجرا خواهد کرد. این عمل حکومت چین، صادرات کره‌شمالی را کاهش داده و تاثیر منفی بر اقتصاد این کشور کمونیستی خواهد داشت. با این تفاسیر می‌توان چنین برداشت کرد که پکن با این اقدامات خود علیه پیونگ‌یانگ، به مقامات کاخ سفید پیغام می‌دهد که اکنون زمان معامله فرارسیده است.

دولت پکن تا این لحظه هم از عملکرد ترامپ (جدای از تماس مستقیم با حکومت تایوان و نادیده گرفتن چین واحد) رضایت نسبی داشته است؛ چه آنکه ترامپ در همان اوان زمامداری، با لغو معاهده همکاری‌های اقیانوس آرام، بیشترین منفعت را متوجه چین کرد و زمینه نفوذ این کشور در بازارهای اقتصاد آزاد جهانی را بیش از پیش فراهم کرد. به نظر می‌رسد تهدیدهای اخیر ترامپ و تیم او مبنی بر قرار دادن مالیات مضاعف بر کالاهای وارداتی از چین نیز بیش از هر چیز در جهت گرفتن امتیاز بیشتر از پکن و وادار کردن دولتمردان این کشور آسیایی در جهت کنترل سیاست‌های اتمی کره شمالی باشد. در همین راستا کاخ سفید اعلام کرده برای کنترل کره‌شمالی و محافظت از سئول، قصد دارد سامانه دفاعی «تاد» را در خاک کره جنوبی مستقر کند؛ با این وجود این تصمیم واشنگتن با مخالفت جدی چین مواجه شده است. از این رو بعید به نظر نمی‌رسد ترامپ در قبال گرفتن امتیازات ویژه، حاضر به تجدیدنظر در تصمیمات خود و بازگشت به سیاست چین واحد باشد. آنچه واضح است آنکه ترامپ نمی‌خواهد و نمی‌تواند وارد یک جنگ تجاری مخرب با چین شود زیرا حقیقت آن است که ایالات متحده نمی‌تواند برنده یک جنگ تجاری تمام‌عیار با چین باشد چه در صورت پیروزی نیز این پیروزی یک «موفقیت شکست‌آمیز» خواهد بود.